

Asia: VN/33762/2023

Arviointimuistio terveydensuojelulainsäädännön kokonaisuudistusta varten

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä arviointimuistiosta

Arviointimuistiossa on tuotu kattavasti esiin lainsäädännön kehittämistarpeita.

Luku 1 - Taustaa kokonaisuudistuksesta

-

Luku 2 - Nykytilan kuvaus

-

Yleistä

-

Luku 1 - Yleiset säännökset

-

Luku 2 - Viranomaiset ja niiden tehtävät

Tehokas häiriötilannetoiminta, esimerkiksi talousveden laatupoikkeamiin liittyvissä tilanteissa, edellyttää terveydensuojeluviranomaisen tavoittamista aina. Vesilaitosyhdistys pitää tärkeänä, että esitetyn mukaisesti lainsäädäntöä uudistettaessa varmistetaan terveydensuojeluviranomaisen tavoittaminen myös virka-ajan ulkopuolella varallaolojärjestelyin. Terveydensuojeluviranomaisen viiveetön tavoittaminen on tärkeää esimerkiksi vedenkäyttäjien ohjeistamiseksi ja keittokehotuksen antamiseksi. Lisäksi terveydensuojeluviranomaiselta tarvitaan usein asiantuntijatukea vesihuoltolaitokselle tai mahdolliselle muulle vedenlaatuhäiriön aiheuttajana olevalle toimijalle tilanteen hoitamisessa.

Laajojen häiriötilanteiden hoitaminen voi edellyttää esim. varavedenjakelun osalta normaalia vahvempia resursseja. Siksi terveydensuojeluviranomaisella pitäisi olla oikeus pyytää virka-apua vesihuollon häiriöihin. Muutoinkin pidämme tärkeänä, että arviointimuistiossa huomioitu tarve

viranomaisen riittäviin toimivaltuuksiin akuuteissa tilanteissa varmistetaan lainsäädännön uudistuksen yhteydessä.

Luku 4 - Ilmoituksenvarainen toiminta

-

Luku 5 - Talousvesi ja lämmin käyttövesi

Ehdotukset lainsäädännön kehittämiseksi ovat Vesilaitosyhdistyksen mielestä tärkeitä ja kannatettavia. Haluamme kuitenkin tuoda esiin seuraavat seikat:

Pieniä laitoksia – etenkin sellaisia, joilla ei ole omaa vedenhankintaa – koskevaa sääntelyä ehdotetaan kevennettävän ja harkittavan mahdollisuutta, että vettä myyvä ja sitä ostava laitos käsiteltäisiin yhtenä kokonaisuutena tai että lainsäädännössä edellytettäisiin näiltä nykyistä kattavampaa yhteistyötä. Haluamme tuoda esiin, että kaiken kokoiset vesilaitokset toimittavat samaa asiakkailleen elintärkeää palvelua, joten vaatimusten keventäminen ei saa johtaa palvelun heikompaan tasoon. Voi kuitenkin olla perusteltua porrastaa velvoitteita laitoksen toiminnan laajuuden ja koon mukaan.

Talousvettä myyvän ja sitä ostavan laitoksen yhteistyö on tärkeää riskienhallinnassa, varautumisessa ja valvontatutkimusohjelmien laatimisessa, mutta lainsäädäntö ei saa velvoittaa siihen, että esimerkiksi isompi talousvettä myyvä laitos joutuu kantamaan vastuun myös siltä vettä ostavan laitoksen velvollisuuksista. Tämä ei kannustaisi laitosten väliseen yhteistyöhön, jota kuitenkin tarvitaan.

Muistutamme tässä yhteydessä maa- ja metsätalousministeriön johdolla käynnissä olevan kansallisen vesihuoltouudistuksen tavoitteesta poistaa mahdollisia alueellisen yhteistyön ja rakennemuutoksen kehittymisen hidasteita ja esteitä sekä luoda kannusteita vesihuoltolaitosten yhdistymiseen. Terveystieteiden lainsäädännön kokonaisuudistuksessa pitää pyrkiä samansuuntaiseen ohjausvaikutukseen. Mielestämme perusteettomat helpotukset pienille laitoksille hidastavat rakennemuutosta.

Lisäksi haluamme tuoda esiin, että sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen talousvettä toimittavassa laitoksessa työskentelevältä vaadittavasta laitosteknisestä ja talousvesihygienisestä osaamisesta ja osaamisen testaamisesta (1351/2006) pitäisi mahdollistaa jatkossa sähköinen testaus etänä. Asetuksen liitteenä olevat osaamisvaatimukset on myös syytä tarkistaa. Osaamisen osoittamista edellytetään laajasti erilaisia tehtäviä vesilaitoksilla tekevältä laitoksen omalta ja palveluntarjoajien henkilöstöltä. Tätä laajaa joukkoa ajatellen ei esimerkiksi ole perusteltua, että testaajan on osattava näytteenottoon liittyvä sisältö, kun muilta osin katsotaan riittäväksi, että testattu tuntee osaamisvaatimusten sisällön.

Luku 6 - Jätteet ja jätevedet

Jätevedenpuhdistamoille ehdotetaan lisättävän velvoite terveydellisten riskien arviointiin osana puhdistamon omavalvontaa. Omavalvonnassa voitaisiin riskinarvioinnin perusteella tutkia terveyden suojelun kannalta merkittävät muuttujat uimarantavedestä, pohjavedestä tai talousvedestä, mikäli jätevedet voivat vaikuttaa näiden vesien laatuun. Arviointimuistion sivuilla 98-99 puhutaan terveydensuojelun kannalta merkittävien muuttujien lisäksi mikrobiologisista näytteistä, joten on syytä tarkentaa, tarkoitetaanko tässä nimenomaan mikrobiologisia muuttujia. Haluamme tuoda esiin, että jätevedenpuhdistusta ei ole suunniteltu poistamaan mikrobeja ja puhdistetussa jätevedessä on myös patogeeneja. Siksi mahdollinen näytteenotto pitää toteuttaa tarkoituksenmukaisesti tämä lähtötilanne huomioon ottaen ja kohdentaa tutkimusresurssit tukemaan ja varmistamaan olemassa olevien saastumista ehkäisevien riskienhallintatoimenpiteiden toimivuutta.

Luku 7 - Asunnon ja muun oleskelutilan sekä yleisten alueiden terveydelliset vaatimukset

Häiriötilanteissa, joissa talousveden toimitus ei ole mahdollista vesijohtoverkoston kautta, veden saannin kannalta kriittisillä kiinteistöillä (esim. sairaalat) pitäisi varmistaa vedensaantia omatoimisesti esim. vesisäiliöin, olla valmius vastaanottaa säiliöissä toimitettavaa vettä sekä tarvittaessa varmistaa toimitettavan veden turvallisuus käsittelemällä. Lainsäädännön uudistamisen yhteydessä olisi tarkasteltava tarvetta velvoittaa tällaisia kiinteistöjä varautumaan vedenjakelun häiriöihin osana kiinteistöjen vesilaitteistojen riskienhallintaa.

Luku 9 - Hautausmaat ja hautaaminen

-

Luku 10 - Tiedonhankinta, tarkastus ja valvonta

-

Luku 11 - Tutkimuslaboratoriot ja maksut

Vesilaitosyhdistys pitää tärkeänä, että talousveden laatututkimusten saatavuutta kaikissa tilanteissa varmistetaan laboratorioiden häiriötilanteisiin varautumista edistämällä ja, että varmistetaan myös harvinaisemman kriittisen analytiikan saatavuus.

Luku 12 - Kiellot ja määräykset

-

Luku 13 - Pakkokeinot ja seuraamukset

-

Luku 14 - Muutoksenhaku ja päätöksen täytäntöönpano

-

Luku 15 - Erinaisia säännöksiä

-

Tietojärjestelmät

Tietojärjestelmien käytössä ja kehityksessä on otettava tarkasti huomioon tietoturva. Erityisesti vedenhankintaan liittyvän avoimen tiedon saatavuutta pitää rajoittaa tarvittavalla tavalla vesihuollon toiminnan turvaamiseksi.

Terveysuojelulain hallintomenettelyjen arviointi ja kehittämistarpeet

-

Liite 1 Sosiaali- ja terveysministeriön asetus asunnon ja muun oleskelutilan terveydellisistä olosuhteista sekä ulkopuolisten asiantuntijoiden pätevyysvaatimuksista (545/5015)

-

Taloudelliset vaikutukset

Taloudellisten vaikutusten arvioinnissa ei ole erikseen otettu huomioon esitetyistä muutoksista vesihuoltolaitoksille aiheutuvia lisäkustannuksia. Valvonnan perusmaksun korotuksesta aiheutuisi yksittäiselle talousvettä toimittavalle laitokselle vähäinen lisäkustannus. Jätevedenpuhdistamoiden omavalvontavelvoitteesta aiheutuvaa lisäkustannusta on sen sijaan vaikea arvioida esitetyn perusteella, mutta edellytetyn laajuuden mukaan kustannus voi lisätä merkittävästi yksittäisen jätevedenpuhdistamon valvonnan kustannuksia. Siksi korostamme, että tämän omavalvonnan tulee olla tarkoituksenmukaista ja luvanvaraisen toiminnan tason valvontaa tukevaa.

Ympäristövaikutukset

-

Muut ihmisiin kohdistuvat yhteiskunnalliset vaikutukset

-

Liikanen Riina
Suomen Vesilaitosyhdistys ry